

Çöküşten Sonra İlerici Siyaset

Soldan Yönetmek

Editörler

Olaf Cramme, Patrick Diamond,
Michael McTernan

phoenix

İçindekiler

Katkıda Bulunanlar	9
Sunuş	17
<i>Ernst Stetter</i>	
Önsöz: Çöküşten Sonra İlerici Siyaset	21
<i>David Miliband</i>	
Giriş: Soldan Yönetmek	31
<i>Olaf Cramme, Patrick Diamond ve Michael McTernan</i>	

I.KISIM KRİZ SONRASI ORTAM

1. Bölüm: Teknokratik Sosyal Demokrasinin Sınırları Kriz Sonrası Yenilenme	57
<i>Peter A. Hall</i>	
2. Bölüm: Kapitalizmle Uzlaşmak Tasarruf Siyasetleri ve Kamusal Gelir-Gider Yönetimi	79
<i>Andrew Gamble</i>	
3. Bölüm: Bölüşümle İlgili Çatışmaların Farklı Suretleri Ekonomik İyileşme ve Mali Ayarlamalar	93
<i>Jeffry A. Frieden</i>	

4. Bölüm: Avro Bölgesi Krizinin Yansımaları AB Bütünleşmesini Pozitif Toplamlı Hale Getirmek.....	105
<i>Loukas Tsoukalis</i>	
5. Bölüm: Toplumsal Dayanışma ve Dönüştürücü Siyaset Değerler, Gelenek ve Yenilenme	119
<i>Sheri Berman</i>	
6. Bölüm: Avrupa Toplumlarında Değer Kaymaları Kozmopolitanizm ile Komüniteryanizm Arasındaki Çatışmalar	139
<i>Onawa Promise Lacewell ve Wolfgang Merkel</i>	
7. Bölüm: Merkez Sol Partilerin Seçim Performansı “Gerileme”yi Perspektife Oturtmak	167
<i>Pippa Norris</i>	

II. KISIM

YENİ BİR MERKEZ SOL REFORM GÜNDEMİ

8. Bölüm: Önbölüşüm ve Kurumsal Yapılanma Piyasaları Orta Sınıfın İşine Yarar Hale Getirmek.....	195
<i>Jacob S. Hacker</i>	
9. Bölüm: Yeni Üretim Siyaseti İlerici Bir Yüksek Büyüme Stratejisi.....	215
<i>Will Marshall</i>	
10. Bölüm: Arz Tarafında Gündemi Belirlemek İnovasyon, Yeniden Bölüşüm ve Emegi Soğuran Hizmetler.....	233
<i>Wendy Carlin</i>	
11. Bölüm: Açık Bir Ekonomide Yaşam Standartlarının Yükseltilmesi Gelir Eşitsizliğine Zemin Oluşturan Koşulların Tehlikeleri.....	253
<i>Lane Kenworthy</i>	

12. Bölüm: Sosyal Yurttaşlık Yoluyla Dayanışmayı Tekrar Sağlamak Zenginlerden Vergi Almak Neden Yeterli Değil?.....	271
<i>Jane Jenson</i>	
13.Bölüm: Gelişen Kuşaklararası Çatışma Sosyal Yatırım ve Yeniden Bölüşümün Yeni Biçimleri	287
<i>Bruno Palier</i>	
14. Bölüm: Düşük Maliyetli Sosyal Yatırım ve Avro Krizi Avrupa'nın Bütünleşmesi ve Refah Devletinin Geleceği	301
<i>Anton Hemerijck</i>	
15. Bölüm: GSYH'nin Ötesine Geçmek Hükümetin Performansını Ölçmeye Yönelik, Kriz Sonrası Gündem.....	321
<i>A.B. Atkinson</i>	
16. Bölüm: Şirketler, Seçkinler ve İktidar Eşitsizlikleri Geniş Tabanlı Sosyal Koalisyonlar İnşa Etmek	335
<i>Colin Crouch</i>	
17. Bölüm: Yeni Bir Toplumsal Sözleşme Sona Eren Bolluk Çağının Ardından İlerici Siyaset	351
<i>Alfred Gusenbauer ve Ania Skrzypek</i>	
Kaynakça.....	367
Dizin.....	373

Sunuş

Ernst Stetter

Dünyanın her yerinde ilericiler, 2008 çöküşünün tarihsel dönüm noktası olacağına inanmışlardı. Ekonomik ve finansal krizin büyüklüğünün finansal kapitalizmin yıkıcı doğasını açıkça ortaya koyacağını düşünmüşlerdi. Ana akımcılığın, neoliberal felsefenin baskın gücü baltalanacaktı. Merkez sol partilerin içinde buldukları siyasi ve entelektüel tutsaklıktan, diğer bir ifadeyle, “başka alternatif yok” (There Is No Alternative, TINA) düşüncesinden kurtulmasına imkân sağlayacak yeni bir alan açılmıştı. Üstelik krizin tüm şiddetine rağmen, yaşanan zor zamanlardan sonra ortaya daha kapsayıcı bir ekonomik düzenin çıkacağına dair bir beklenti de vardı. İnsanlar genel olarak, “işlerin eskisi gibi yürümesinin” artık imkânsız olduğunu düşünüyordu.

Ne var ki bu büyük beklentilerin hiçbiri karşılığını bulmadı. Kriz, ilerici partilerde seçim acılarına yol açacak şekilde hızla gelişerek, daha fazla alanı etkisi altına aldı. Bu süreçte alternatif sunma yönündeki girişimler, halkın genel güvensizliği ve hayal kırıklığının yanı sıra siyasi sağın bu finansal çöküşü “ihtiyatsız” hükümet harcamalarının yol açtığı bir borç krizi olarak yansıtmadaki başarısı nedeniyle kuşkuyla karşılandı. Bu durum, seçmenlere ufukta bir çözüm yolu olduğu ya

da merkez solun sağlam bir çıkış stratejisine sahip olduğu konusunda pek de güven vermedi. Böylelikle hem bir ideal hem de bir süreç olarak demokrasinin temel ilkeleri büyük baskı altına girdi. Bu karamsar tablo zaman zaman olumlu seçim sonuçlarıyla aydınlatılsa da söz konusu sonuçlar istikrarlı ya da tutarlı olarak değerlendirilebilecek bir eğilim oluşturamadı. İlericiler, tarihsel misyonları olan mevcut kapitalist düzen ile demokrasi ve toplumsal istikrarı uzlaştırma amacıyla cevaplar aramaya devam etmektedirler.

İşte bu kitap, söz konusu arayışların akademik bir ifadesidir. Kitaba katkı sağlayan seçkin yazarlar, ezber bozan bir yaklaşımla içinde bulunduğumuz kriz konusunda geliştirilmiş kapsamlı çözümlerinin dışına çıkmaya çalışmakta, mevcut çözümlerden farklı olarak çöküşten sonra ilerici siyasete yön verecek, onu şekillendirecek bir siyaset ve siyaset dizisi ortaya koymaktadırlar. Bu yenilikçi yaklaşım, siyasi ve akademik tartışmaları kısa vadeli kriz değerlendirmelerinin kısıtlamalarından kurtarmanın yanı sıra gelişme, reform ve sosyal istikrara dair uzun vadeli siyaset arayışlarının önemine de işaret etmektedir.

Bu kitap iki kısma ayrılmıştır. Birinci kısımda, kriz sonrası ortamın yapısı ve güncel siyaset incelenmektedir. Bu bölümün odağı kapitalist Batı demokrasilerinin tümünde görülen siyasi çatışmaların anlaşılması ve ilerici siyasetin kendine özgü değerlerinin ve geleneklerinin ortaya çıkarılması olacaktır. Bu değerler ve gelenekler sayesinde hem bir ideal hem de bir süreç olarak demokrasi yeniden tesis edilecek, bu yolla bireyler ve toplumlar arzu ettikleri müreffeh geleceğe ilerleyebileceklerdir.

İkinci kısımda ise sürdürülebilir büyüme ve ilerici ekonomik reformlara dayanak oluşturacak yeni bir gündem ile

anlatının temelleri üzerine düşünölmektedir. Kitaba katkıda bulunan yazarların hepsi yeniliği ve büyümeýi harekete geçiriýi yeni unsurları üretecek, üretim potansiyelini arttıran beşeri sermaye yatırımları için yeni alanlar açacak, yaygın sosyal eşitsizliklere yönelik çözüm önerileri sunacak bir gündem oluşturmanın karşısına çıkan engelleri çalışmalarında değerlendirmektedir. Yazarların önerileri, geniş seçmen kitlelerine hitap edecek, özellikle toplumsal yatırımlar, gençlere sunulan fırsatlar çerçevesinde herkes için daha iyi bir gelecek yaratma mücadelesindeki ilerici çoğunlukları yeniden birleştirebilecek nitelikte dayanışma, sorumluluk ve karşılıklılık duygusunu geri getirme gücüne sahip, yeni bir ilerici anlatı oluşturma arzusuyla örtüşmektedir.

Bu kitapta bir araya getirilen makaleler, Avrupa İlerici Çalışmalar Vakfı'nın (Foundation for European Progressive Studies, FEPS) her biri kendi alanında uzman üyelerinin, özellikle de Policy Network'ün işbirliği ile birkaç yıldır yoğun biçimde yürütölen araştırmaların ve tartışmaların ürünleridir. Bu süreç, ilerici siyasetin Atlantığın her iki yakasındaki geleceğini araştırmak için önde gelen akademisyen ve analistleri bir araya getirmiş, hem entelektöel bakımdan ilham verici hem de siyasi bakımdan cesur önerilerle sonuçlanmıştır. Bu bağlamda, özellikle FEPS bünyesinde yürütölen "Sonraki Sol" araştırma programının başındaki isim olan Alfred Gusenbauer'e bu projenin oluşturulmasındaki müstesna katkısından dolayı teşekkür ediyorum. Aynı zamanda Policy Network'ün başkanı Roger Liddle'a ve yine Policy Network'ün yöneticisi Olaf Cramme'e olağanüstü işbirliklerinden dolayı şükranlarımı sunuyorum.

Önsöz Çöküşten Sonra İlerici Siyaset

David Miliband

Çeşitli makalelerin bir araya getirilmesiyle oluşturulan bu kitap, modern siyasetteki ivedi bir gereksinimi karşılamayı hedeflemektedir. Söz konusu gereksinim, merkez solun sanayileşmiş Batı demokrasilerindeki siyasaların ve siyasetin geleceği hakkında yürütülen fikir savaşlarına ciddi bir biçimde dâhil olmasıdır. Kitaba katkıda bulunan yazarlar, günlük siyasete egemen olan taktik savaşlarına uzak durarak, bilanço gerilemesinin yaşandığı şu dönemde Keynesçi karşı konjonktürel maliye siyasasının gerekliliğine ilişkin güncel fakat özünde kısa vadeli tartışmadan ayrı olarak, sosyal demokratların yirminci yüzyılın ikinci on yılında karşı karşıya oldukları büyük yapısal sorunların bazılarını odaklanmaktadır.

Bu tür katkılara gerçekten de çok ihtiyaç vardır. Nitekim mesele birçok merkez sol partinin seçimleri kazanmayı zor bulmasından ibaret değildir. Mesele aynı zamanda, seçilenlerin de kısa süre sonra, Tony Judt'un ifadesiyle "savunmacı sosyal demokrasi"nin sunduğu çözüm önerilerinin ancak parti muhalefetteyken ilgi çekici olduğunu, hükümet idare etmeye

yeterli olmadığını keşfetmeleridir. Refah devletini haksız saldırılara karşı savunma ihtiyacı hâsıl olmuştur. Fakat aynı zamanda reforma da ihtiyaç vardır. Hiç kuşkusuz eşitsizlik, tasarruf programlarıyla daha da şiddetlenen modern bir tehdittir; fakat makro ekonomik siyaset, hatta tam istihdam dâhi bu meseleyi kökünden halletmeyecektir. Toplumun en alt katmanında yer alanların seslerini duyurmaya ihtiyaçları vardır; bununla beraber orta sınıf da kendisini sıkışmış hissetmektedir. Kamu sektörü ve sunduğu hizmetler Batı toplumlarında uygarlaştırıcı bir kuvvet olagelmıştır; ne var ki değişen toplumsal beklentiler ve sınırlı kamu fonlarının birlikte doğurduğu zorlukların üstesinden gelebilmek için farklı biçimde işlenmeleri gerekmektedir. Francis Fukuyama bu konuda şöyle yazmıştır:

Solda, önce ekonomik değişim geçiren gelişmiş ülkelerin yapısına ne olduğuna dair tutarlı ve anlaşılır bir biçimde çözümlene yapabilen ve ardından da bir orta sınıf toplumunu koruma konusunda başarılı olabileceği umudunu verecek gerçekçi bir gündem ortaya koyabilen birileri çıkmayalı onlarca yıl oluyor.¹

Bana kalırsa bu yorum kuralcı olmasından ziyade, özellikle çözümlene kısmında hayli haksızdır. Fakat merkez solda yer alan bizler bu meydan okumayı ciddiye almalıyız. Sosyal demokrasinin “kullanıma hazır” bir modeli olmasa da (fark

---

¹ Francis Fukuyama, “The future of history: Can liberal democracy survive the decline of the middle class?”, *Foreign Affairs*, Ocak/Şubat (2012). www.foreignaffairs.com/articles/136782/francis-fukuyama/the-future-of-history adresinden ulaşılabilir. (Erişim tarihi: 4 Temmuz 2013) Türkçe metin kaynağı: <http://www.gif.org.tr/TR/tarihin-gelecegi-liberal-demokrasi-orta-sinifin-gerilemesinden-sag-cikabilir-mi-francis-fukuyama> (Erişim tarihi: 29 Temmuz 2015) Y.N.

yaratamayanları da olduğu gibi) gerçek bir fark yaratabilecek güçlü örnekleri mevcuttur.

ABD’li köşe yazarı David Brooks’un² “sanayileşmiş olgun toplumların nasıl yeniden canlandırılacağı” tartışması dediği meseleye ilişkin değişen bağlamı tanımlamanın birçok yolu vardır. Bana kalırsa içinde bulunduğumuz bu zamanın neden bir düzensizlikler on yılı olarak düşünüldüğünü açıklayan dört temel küresel değişim söz konusudur.

Birincisi, dış kaynak/taşeron kullanımının (*outsourcing*) ve Al Gore’un ifadesiyle “robot kullanımının” (*robo-sourcing*) (başka bir deyişle teknolojik değişim) milyonlarca insanın ekonomik beklentisini değiştirmesinin sonucunda, ekonomik güç batıdan doğuya (ve bir ölçüde kuzeyden güneye) kaymıştır. Asya’da istihdam normları altüst olurken, yaklaşık elli milyon insan küresel orta sınıfa dâhil olmaktadır. Bu durum sadece sanayileşmiş toplumlarda büyük yerel sonuçlar doğurmakla kalmamakta, aynı zamanda uluslararası sistemde de yeni bir güç yapısı oluşturmaktadır.

İkincisi, kredi krizini önceleyen ve kaynakların fiyatının yükselmesine neden olan arz ve talep uyumsuzluğuyla kendini göstermiş olan bir kaynak krizi söz konusudur. ABD’deki kaya gazı keşifleri önemli olmakla beraber mesele hâlâ geçerliliğini korumaktadır. Petrol fiyatları yüksek düzeylerde seyretmeye devam etmektedir; dahası geçtiğimiz on yıl içerisinde petrol dışı ticaret mallarının fiyatları, önceki yüzyıldaki fiyat kesintilerinin etkilerini tamamen yok edecek denli hızlı artmıştır. Kentli orta sınıf nüfusu artmaya devam ettikçe bu eğilimin tersine dönmesi de oldukça zor görünmektedir.

---

² David Brooks, “Thecollectiveturn”, *New York Times* (21 Ocak 2013). www.nytimes.com/2013/01/22/opinion/brooks-the-collective-turn.html?_r=0 adresinden ulaşılabilir. (Erişim tarihi: 10 Temmuz 2013).

Üçüncüsü, açık toplum fikri hem ekonomik ve toplumsal hem de kamusal ve kişisel yaşamın her noktasına yayılmıştır. Bu durum, demokratik olmayan dünyada demokratik devrimleri körüklediği kadar, kurulu demokrasilerde de geleneksel haliyle demokrasiye ilişkin hayal kırıklıklarını körüklemektedir. Açık toplum fikri aynı zamanda kamu-özel sektör ayrımında otoritenin meşru kullanımında da çıtayı yükseltmektedir.

Son olarak, hem yerel hem de uluslararası karşılıklı bağımlılığının ivedilik arz eden niteliği, tam da insanlar kendileri için daha fazla iktidar istiyorken, yeni işbirliği biçimlerini gerektirmektedir. Lehman Anı,* hangi kurumların sistemik risk teşkil ettiği konusundaki önceden mevcut tanımın enine boyuna düşünülmendiğini göstermiştir. Ne var ki daha önce de yazdığım gibi, Avrupalı siyasetçiler bu açıdan Kıbrıs'ın "benzersiz" ve hatta yalıtımlı olduğunu söylemektedir. Şurası kesin ki içinde yaşadığımız aşırı bağlantılı dünyada sorunları kontrol altına almak söylemesi kolay, gerçekleştirmesi zor bir iştir.

İşte, bu küresel değişimlerin birbirleriyle olan etkileşimleri, Batı demokrasilerindeki siyasi denklemi yeni bir çerçeveye oturtmuştur. Bugün Batı demokrasilerinde gereksinimler artarken vergi gelirleri azalmaktadır. Bir yandan refah devletin giderleri çoğalırken, diğer yandan da refah yaratımını desteklemeye yönelik yatırımların kamu fonları üzerindeki talepleri giderek daha da ivedi hale gelmektedir. Ücret sıkışıklığı yaşanmakta ve göç öfkeye neden olmaktadır. Genç insan-

---

* Büyük bir finansal şirket olan Lehman Brothers'ın 2008 yılındaki iflasi dünya genelinde finansal bir panik oluşmasına neden olmuştur. Nitekim şirketin çöküşü 2008 krizinin tetikleyici unsurlarından biri olarak değerlendirilmiştir. Bu duruma istinaden Lehman Anı (Lehman Moment) finansal çöküş felaketini anlatan bir deyiş haline gelmiştir. Örneğin, Yunanistan'ın 2011 yılındaki içine düştüğü mali kriz, ülkenin bir Lehman Anı ile karşı karşıya olduğu şeklinde yorumlanmıştır. (Çev.)

lar bir istihdam ve fırsat krizi yaşamakta ancak oyların çoğunluğuna sahip olamadıkları için siyaset yaşlılardan tarafa meyletmektedir. Düşük karbon seviyesine ulaşmak bir zorunluluk teşkil ederken, küresel iklim değişikliği müzakerelerin sıkışık kalması bir ortak eylem sorunu yaratmaktadır. Toplumlar hem kültürel hem de etnik bakımdan daha çeşitli hale gelmekte, bu durum da siyasetteki bölünmeye yeni ve sıkıntılı bir eksen daha eklemektedir; bu da tutarlı seçim ve hükümet koalisyonlarının oluşturulmasını çok daha zor hale getirmektedir. Hollanda ve diğer yerlerde kozmopolitanlarla komüniterler arasında bir zamanlar sadece varsayım düzeyinde olan çatışma nihayet gerçek bir hal almıştır.

1990'lı yıllarda ekonomi ve siyaset aynı yönde ilerliyor gibiydi. Küreselleşme enflasyonu düşürüyordu; eğitim ve öğretim, sosyal hareketlilik açısından fırsatlar sunuyordu; sosyal adalet, ekonomik verimliliğin karşılığıymış gibi görünüyordu. Bugün merkez sol partilerin karşı karşıya olduğu sorunun temeli, ekonomi ile siyasetin sistemik olarak zıt yönere gidiyor olmasıdır. Ekonomi egemenlikten daha fazla pay talep ederken siyaset çok daha ulusal ya da yerel bir nitelik taşımaktadır. Ekonomi daha fazla, siyaset daha az göç istemektedir. Ekonomi, refah harcamalarının yaşlılardan gençlere döndürülmesini söylemektedir fakat bu konuda uygulanan siyasetler felakettir. Buna benzer daha birçok şey mevcuttur.

Beri yandan siyasetin kendisi de gitgide daha fazla parçalanıyor gibi görünmektedir – aslında görüntünün de ötesinde, gerçekten de siyaset paramparça olmuştur. Bu sadece yolsuzluk skandallarıyla ilgili değildir; aynı zamanda bir sürü insanın bağlanma ve dâhil olma kapasitesini kaybettiği siyasi sistemlerle ilgilidir. Parti sistemleri küçük gruplar tarafından kontrol edilmektedir (Başkan Hollande'ın gerçekleştirdiği,

kayıtlı üyelere açık önseçim, bu konuda örnek niteliğinde bir istisnadır). Paranın gücü, kitlelerde genel bir güçsüzlük duygusu yaratmaktadır. Parlamentolar tıkanmış ve zayıf düşmüştür. Bu saydıklarımız siyasetin piyasalarda yetki suiistimalini engelleme gücüyle övünen sol partiler için tali endişeler olarak kalamaz.

Bu kitapta yer alan makaleler işte bu sorunları irdelemektedir. Sorgulamamızın çıkış noktası, merkez solun Keynesçi fikirleri önemsemeye devam ederek, hükümete ekonomi ve siyasette önemli bir rol atfetmeyi sürdürerek ya da refah devletine güvenen en yoksul kesimi savunarak yanlış yapıldığı savı değildir. Çıkış noktamız, saydığımız bu inanışların hükümetin hareket akışlarını yönlendirmek için yeterli olmadığı savıdır.

İsveçli bir arkadaşım ki kendi çapında başarılı bir siyasetçidir, bir zamanlar bana iyi siyaseti şöyle tarif etmişti: Asıl meseleye ilişkin siyasal bir çözüm sunmadan önce, işe empatiyle başlanmalı, sonra çözümleme yapılmalı, sonra bir değerler dizisi belirlenerek onlar çerçevesinde bir vizyon oluşturmalıdır. Birçok siyaset çözüm sunmaya odaklanmaktadır; belki de bu yüzden halkın çoğunluğuyla iletişim kurmakta başarısız olunmaktadır. Eğer bu doğruysa, merkez solun geleceği bakımından doğaları gereği iç içe geçmiş üç sorun dizisinin belirleyici olacağını düşünüyorum.

Birincisi, insanların kontrolleri dışındaki risklerden daha fazla korunma isteğini nasıl yanıtlayacağımızdır ki bu istek büyük devlet çözümleri tuzağına düşmeden karşılanamaz. Sözüne ettiğimiz bu riskler, ekonomik, çevresel ya da güvenlikle ilgili küresel nitelikte meseleler olabilir. İşsizlik, yaşlılık ya da suç gibi kişisel riskler de olabilir. Her durumda, riskler

karşısında devlet yoluyla sağlanan ortak güvenlik mekanizmaları baskı altındadır.

İkincisi, insanların kendi hayatlarında daha fazla kudret ve kontrol sahibi olma beklentilerinin –hele ki karşılıklı bağımlılık ve eşitsizlik bunun bir hayal gibi görünmesine neden olurken– nasıl karşılanacağıdır. Bu güçsüzlük duygusu, işçi sendikalarının kolektif gücün yoksun ve çalışanların memnuniyetsiz, fırsatların sınırlı olduğu işyerlerinde ekonomik nitelikte olabilir. Suç ya da ihmalin bireysel ve kolektif gücü baltaladığı topluluklarda sosyal bir nitelik taşıyabilir. Hizmetlerin kullanıcısı olan insanların bütçe ve kararlarda söz sahibi olamadığı durumlarda, kamu hizmetlerinde de söz konusu olabilir.

Doğrusunu söylemek gerekirse 1990'lı yıllardaki Üçüncü Yol tartışmaları, işyeri ya da başka yerlerdeki ekonomik güçle ilgili meselelerin üzerine gitmekte oldukça zayıf kalmıştır. Bunlar, kazan-kazan niteliğindeki çözümlere ortak zemin sağlamak için yeterli görülmemiştir. Ne var ki diğer şeylerin yanı sıra ücretlerde yaşanan durgunluk da bunun olsa olsa iyimser bir algı olduğunu göstermiştir.

Üçüncüsü ise insanların çok daha fazla hareket halinde olduğu, kimliklerin çok daha fazla karmaşık olduğu bir zamanda aidiyet hissinin nasıl güçlendirileceğidir. Bu mesele kısmen göçle ilgilidir ama bundan ibaret değildir. Aynı zamanda bir sürü yaşlı insanın yalnızlığı ve her yaştan insanın güvenlik yoksunluğu ile de ilgilidir.

Bu alanların hepsi eşitlik ve karşılıklılıkla ilgili sosyal demokratik endişeleri yansıtmaktadır. Ancak şu da var ki söz konusu endişeleri farklı yönlerden ele almaktadırlar; toplumun bütünlüklü yapısı yerine insanların yaşamlarının nasıl sürdürdüklerini esas almaktadırlar. Bunun da ötesinde, hâkimiyetini sürdürmekte olan Anglo-Sakson siyaset paradigma-

sına (devlet veya piyasa yanlısı veya karşıtı olmak, kamu sektörü ya da özel sektör yanlısı veya karşıtı olmak) meydan okumaktadırlar. Bunlar daha çok piyasa kurallarının ve normlarının kamusal değerlerce, kamusal geleneklerce belirlendiği, devletin özel teşebbüslere ve kişisel özgürlüklere saygılı olduğu Kıta Avrupası'ndaki sosyal piyasa ekonomisi anlayışına hitap etmektedirler. İngiltere'deki İşçi Partisi'nin 2010 yılında geldiği nokta (devlette fazla kontrol, piyasada fazla serbestlik) bu konuyu hakkıyla anlamamanın doğurabileceği tehlikeleri göstermen iyi bir örnektir.

İnsanlar bazen 2008 yılındaki finansal krizin neden merkez sola destekte hızlı bir artışa yol açmadığını soruyorlar (ya da bu konuda hayıflanıyorlar). Bu soruya verilebilecek cevaplardan biri, zaten birçok ülkede merkez sol partilerin iktidarda olduğu ve bu durumdan onların sorumlu tutulduğudur; ancak bu yeterli bir cevap değildir. Gerçekte, ortada çok büyük bir piyasa başarısızlığı vardı ve bu tam da yeterince düzenlenmeyen piyasaların başarısızlığıydı. Öte yandan bunda devletin sorumluluğu da söz konusuydu. Stan Greenberg'in yazdığı gibi, bu "hükümetlerin meşruiyetine ilişkin bir kriz, liberalizme ilişkin bir krizdir."³ İşte bu yüzden piyasaların yanı sıra devlette de reformlara gitmek bir lüks değil, zorunluluktur.

Bu kitapta yer alan makaleler oldukça yalın ve kesin bazı mesajlar vermektedir. Ben bunların altı tanesinin altını çizmek istiyorum.

Birincisi, mali canlandırma düşük talep karşısında kısa vadeli bir çare olabilecekken mali tutumluluk, orta vadeli bir

---

³ StanleyGreenberg, "WhyvoterstuneoutDemocrats", *New York Times* (30 Temmuz 2011). www.nytimes.com/2011/07/31/opinion/sunday/tuning-out-the-democrats.html?pagewanted=all&r=0 adresinden ulaşılabilir. (Erişim tarihi: 4 Temmuz 2013).

zorunluluktur. Unutulmamalıdır ki Keynesçilik nihayetinde zor bir görevdir.

İkincisi, sosyal demokratlar, üretim siyasalarında refah yaratımının motoru olan Batı ekonomilerinin karşılaştığı yapısal zorlukların üstüne gitmelidirler. Bu durum zaman zaman “üretim”in önemine ilişkin bir tartışmaya indirgenmektedir; fakat sanayi ve hizmet sektörleri arasındaki sınır bulanıklaştıkça, hizmetler ekonomide daha büyük pay alıp daha yüksek seviyede beceri gerektirdikçe, böyle bir tartışma yetersiz kalmaktadır.

Üçüncüsü, piyasaların eşitsizlik ve istikrarsızlık yönündeki eğilimi, iktidarın kötüye kullanımını engellemek amacıyla yurttaşları, çalışanları, hak, bilgi ve kontrol mekanizmalarıyla donatacak karşı eylemlerle önlenmelidir. “Önbölüşüm” (predistribution) fikri bir seçim taahhüdü olmaya uygun değildir; ancak düşünce olarak doğrudur; dahası, güç dengesini bireysel haklar ya da kolektif örgütlenme yoluyla sıradan insanların lehine çevirmek için yeni yollar geliştirilmesi bir zorunluluktur.

Dördüncüsü, devlet daha azla daha fazlasını yapabilmelidir; bu ise büyük reformlar gerektirmektedir. Reform, aşırı ve gevşek kullanıldığında anlamını yitirebilen kelimelerden biridir. Fakat sosyal demokratlar için yerinden yönetimin nasıl olacağı, bütçelerin nasıl insanlara aktarılacağı, halkla ilişkisi olmayan büroların nasıl halka bağlanacağı, diğer bürolara nasıl esneklik katılacağı özel –ve gönüllü– sektör sağlayıcılarının yarattığı zorlukların nasıl giderileceği, kuruluş amacına hizmet eden bir kamusal alan hedefi doğrultusunda yeniden düzenlenmelidir: Bu hedef, tehdit oluşturan adaletsizliğe, güvensizliğe karşı kamunun ve kamu çıkarlarının temsil edilmesidir.

Beşincisi, küreselleşmeyle savaşmak beyhudedir ve zarar vericidir; bununla beraber küresel bütünleşme süreçleri daha güçlü bir küresel yönetim aygıtının yokluğunda bölgesel işbirlikleri tarafından yönetilmelidir. Avrupa Birliği'nin karşılaştığı sıkıntılara rağmen tüm dünyada bölgesel birlikler yönünde bir eğilimin olması çarpıcıdır. Güney Amerika'daki Pasifik İttifakı (GSYH'si Brezilya'dan %20 daha fazladır) bu bölgesel birliklerin bir örneğidir. Orta büyüklükteki devletlerin küresel dünyada söz sahibi olabilmesinin yolu bölgesel birlikler içinde yer almalarından geçmektedir.

Altıncı mesaj ise partilerin ve siyasetin karşılaştığı güçlüklerin, siyasalarla ilgili güçlükler kadar büyük olduğudur. Kazanan bir koalisyonu oluşturmak başka, bu koalisyonu birada tutmak bambaşka bir şeydir. İşte Obama'nın kampanya başarısını olağanüstü kılan da budur. Kuşkusuz bu başarıda rakibinin tutumu da etkili olmuştur fakat Obama kazanan koalisyonu muhafaza etmek için sokak sokak, seçmen seçmen dolaşmış, kendi şansını kendi yaratmıştır. Başkanlık seçimleri parlamenter sistemlerdekinden farklı olmakla beraber, her ikisinde ortak hususlar mevcuttur.

Bu kitapta ele alınan tüm ülkelerde, ulusal ve yerel yönetimlerde yer alan ortanın solundaki tüm siyasetçiler, yurttaşlarını küresel fırtınalardan korumaktadırlar; kamu hizmetlerinde ve ekonomik kaderlerini belirlemekte onlara daha fazla yetki vermektedirler; adlarına yakışır topluluklar oluşturmaktadırlar. Siyasetimizin en iyi tanıtımını bu siyasetçiler yapmaktadırlar. Fakat temel düşüncelerin ve alınan derslerin bir araya getirilmesi de gerekmektedir. Dolayısıyla bu kitap gibi daha fazla kitaba ihtiyacımız var.

Mart 2013

Giriş

Soldan Yönetmek

Olaf Cramme, Patrick Diamond
ve Michael McTernan

Günümüz dünyasında sosyal demokrat partiler belirsiz ve değişken bir düzlemde faaliyet göstermektedir. İçinde bulunduğumuz bu dönemde Batı, tarihteki en büyük mali krizlerden birini yaşarken (bu durumun simgesi, dünyanın en büyük mali hizmetler şirketi ABD’li Lehman Brothers’ın 2008’deki iflasıdır) kapitalizm de teknolojik yenilik süreci ve Fordist kitlesel üretimin ortadan kalkması nedeniyle muazzam bir değişim geçirmektedir. Gelişmiş ekonomiler, köklü kurumları istikrarsızlaştıran ve onları baltalayan “üçüncü” bir yıkıcı sanayi devriminin eşliğinde durmaktadırlar. Üstelik krizin neden olduğu mali zorluklar kamu maliyesi, kamu refahı ve devletin geleceği üzerinde daha önce görülmemiş bir baskı oluşturmakta, kriz sonrası artçı sarsıntılar, yaşlanan nüfustan, düşen doğum oranlarına uzanan uzun vadeli yapısal eğilimlerin etkisini daha da şiddetlendirmekte ve uluslararası koşullar, yükselen sanayi güçleri ve Batının gerileyişi ile yeniden şekillenmektedir.

Dünya böylesine değişmişken, merkez sol partilerin gündemi çoğu zaman geçmişteki öğretilere ve stratejilere saplanıp kalmaktadır. Sol, 1970’li yıllarda OPEC’in (Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü) petrol fiyatları şokları sonrasında, Bretton

Woods sisteminin çöküşü ve Ortadoğu ile Vietnam'daki çatışmaların yayılmasının etkisiyle yaşanan "stagflasyon" (durgunluk, enflasyon ve işsizlik) karşısında giderek daha da çaresiz görünmekteydi. Miadını doldurmuş bir piyasa ve sosyal adalet kavramı sağa siyasi öncelik ve ivme sağlamıştı. Durum bu kez de çok farklı değil; en azından Avrupa'da böyle. Andrew Gamble'ın gözlemlediği gibi,¹ finansal kriz büyük oranda soldan ziyade sağa fayda sağlamıştır. Piyasa köktencilüğünün krizi olarak başlayan şey, hızla devlet borcu ve bütçe açığı krizine dönüşmüştür.

İşte, elinizdeki bu derlemeye katkıda bulunan yazarlar, krizden beş yıl sonra yanıtıcı basitlikteki şu soruyu ele alıyorlar: Ne yapılacak? Bu kitapta geliştirilen argümanlar temel bir sava dayanmaktadır: Eğer sol ekonomik verimliliği, sosyal adaleti, ekolojik sürdürülebilirliği bağdaştırma yönündeki sosyal demokratik toplum vizyonunu gerçekleştirecek ise kriz sonrası ortamı tanımlayan sosyo-ekonomik zorlukların, siyasi artçı sarsıntıların üzerine giden, yeni bir yönetim stratejisi ve yapısal reform gündemi geliştirmek zorundadır. Mali kemer sıkma siyasalarına karşı, Keynesçi teşvik üzerinden yürütülen basit tartışma terk edilmelidir. Zamanından önce gerçekleşen mali konsolidasyonun büyüme, istihdam ve hayat standardına zarar verdiğini ileri sürenler haklı çıkmışlardır. Diğer taraftan, krizin ardında bıraktığı uzun vadeli borç yükünün üstesinden gelmek konusunda yaşanan başarısızlık, uluslararası piyasaların güvenilirliğini azaltmış ve uzun vadede rekabet gücüne tehdit oluşturmuştur. Avrupa ekonomilerinin ihtiyaç duyduğu şey ne mazoşist tutumluluk tedbirleri ne de Keynesçi teşviklerdir; yapılması gereken üretim potansiyelini arttıracak,

---

¹ Andrew Gamble, *The Spectre at the Feast: Capitalist Crisis and the Politics of Recession* (Basing stoke: Palgra ve Macmillan, 2009).

yeni eşitsizlik biçimleriyle mücadele edecek uzun vadeli yapısal reformları hayata geçirmek ve toplumlarımız için yeniden bir sürdürülebilir kalkınma modeli oluşturmaktır.

Bu bağlamda, devletin rolünün yeniden biçimlendirilmesini gerektirmektedir. Kriz, siyaset yapıcılara kamu kurumlarının büyüyen bir piyasa ekonomisi için gerekli düzenleyici ve yasal çerçeveyi korumada temel önemini hatırlatmaya yaramıştır. Ne var ki devlet daima sınırlayıcı, ziyankâr ve aşırı büyük bir şekil aldığından, sağın sunduğu çözümler çoğu zaman daha ileri görüşlü ve siyasi açıdan dikkat çekici görünmüştür. Dolayısıyla buradaki siyasi soru, merkez solun sadece kriz yönetimi müdahalesinde değil, aynı zamanda ekonomilerimizdeki istikrar, yenilik ve uzun vadeli yeniden dengeleme süreçlerine öncülük etme konusunda tekrar güven oluşturan faal bir hükümet programıyla yanıt verip veremeyeceğidir. Sonuç olarak, devletin odak noktası geleneksel refah rolünden, endüstriyel modernleşmenin, ekonomik reformun aracı rolüne dönüşmeye devam edecektir.

Kriz Sonrası Ortam

Merkez sol partilerin kriz sonrası ortamın doğurduğu zorluklar karşısında yönetim amaçlarını ve siyasi kimliklerini yeniden değerlendirmeleri gerekmektedir. Avrupa sosyal demokrasisi, kararlı bir şekilde kriz sonrası meselelerin üzerine giden yeni siyaset araçları ve stratejileri belirlemelidir.

Borç Yükü ve Düşük Büyüme

En ivedi mesele, yükselen devlet borçları ile kamu sektörü açığındaki artıştır. Bu sorunun en ciddi olduğu yerler, devlet borçlarının finansal sektör borçları nedeniyle kötüleştiği İrland-

da ve İspanya gibi ülkelerdir. İngiltere gibi ülkelerde ise muazzam seviyelere ulaşan özel borçlar ekonomiyi tehdit etmekte ve büyümeyi ciddi anlamda sekteye uğratmaktadır. Günümüzde Batılı birçok ekonomi, büyümeye ve kamu maliyesinde sürdürülebilir bir iyileşmeye daha da zarar verecek “L” şeklinde bir düzelme ve Japon tipi bir ekonomik durgunlukla geçecek on yıllar karşılaşıma ihtimalini taşımaktadır.

Kırılgan Vergi Sistemleri

Kurtarma operasyonları ve düşük büyümenin kamu maliyesi üzerinde yarattığı baskılar, azalan vergi gelirleri ve birçok ülkedeki vergi sisteminin kırılganlığı nedeniyle daha da şiddetlenmektedir. Vergi tabanlarının dirençliliğine yeteri ölçüde önem verilmemesi, kişisel ve tüzel vergi kaçırmalara karşı kayıtsızlık ve vergi meselesine genel olarak dikkat edilmemesi AB üyesi devletlerin kamu maliyesini tehlikeye sokmuştur.

Savunmasız Refah Devletleri

Mali artçı sarsıntılar giderek daha da vahim bir hal almaktadır, zira kriz uzun vadeli eğilimlerin (toplumun yaşlanması, sağlık harcamalarının tırmanması, kamusal ve sosyal hizmetlere yönelik taleplerin artması) etkisini şiddetlendirmektedir.² Uluslararası Para Fonu (IMF), demografinin kamu harcamaları üzerindeki etkisinin mali krizde çok ağır bastığı konusunda bir uyarıda bulunmuştur: Avrupa’da GSYH’nin %10,2’sini oluşturan emekli maaşı giderleri, 2060 yılında %12,6’ya yükselecek ve

---

² A. Sapir, “The Crisis of Global Governance”, ed. A. Hemerijck, B. Knapen ve E. Van Doorne, *Aftershocks: Economic Crisis and Institutional Choice* (Amsterdam: Amsterdam University Press, 2011) içinde, ss. 177–84.

Dizin

- ABD, 11, 23, 31, 39, 43, 45, 47,
50, 61, 64, 65, 68, 71, 74, 87,
93, 94, 98, 109, 125, 132, 135,
150, 154, 182, 190, 196, 198,
200, 201, 203, 204, 205, 206,
208, 209, 211, 212, 215, 216,
218, 219, 220, 221, 222, 223,
224, 225, 226, 228, 229, 231,
256, 257, 261, 263, 264, 265,
266, 267, 269, 279, 283, 289,
304, 314, 335, 344, 345
- ABD ekonomisi, 304
- Açık koordinasyon, 110
- Adam Przeworski, 191
- Alexis de Tocqueville, 120
- Almanya, 58, 112, 124, 135,
150, 153, 154, 158, 164, 167,
170, 180, 182, 235, 236, 237,
239, 251, 279, 303, 312, 313,
331
- Amerikalı ilericiler, 64
- Amerikan orta sınıfı, 304
- Antikolektivist dogma, 340
- asimetrik ayarlama süreçleri,
314
- Asya ülkeleri, 240
- atipik istihdam, 307
- Avro bölgesi, 40, 53, 105, 110,
114, 115, 313, 314, 319, 331
- Avrupa 2020 stratejisi, 110
- Avrupa Birliği, 15, 30, 67, 87,
107, 110, 132, 143, 159, 182,
272, 301, 315, 316, 321, 326,
343, 359
- Avrupa Komisyonu, 12, 15,
40, 53, 63, 108, 118, 278, 294,
303, 312, 315, 325
- Avrupa Küreselleşmeye
Uyum Fonu, 117
- Avrupa Merkez Bankası, 67,
108, 303
- Avrupa refah devletleri, 312
- Avrupa Tek Senedi, 63
- Avrupalı sosyal demokratlar,
64, 65
- Avrupalılaşıma, 133, 148, 149,
155
- Bankacılık krizi, 105
- Beveridge Raporu, 323
- borç veren ülkeler, 111, 113,
114
- brüt kamu borçları, 314
- cam tavan etkisi, 297

cinsiyet eşitliği, 36, 135, 297, 310
çalışma yoluyla gelir elde etme, 305
Doğu Asya ülkeleri, 241
durgun hizmetler, 247, 248, 249
durgunluk, 27, 32, 39, 40, 65, 66, 93, 108, 113, 204, 205, 226, 234, 306, 328
Ekonomik ve Parasal Birlik, 312
ekonomik verimlilik, 42, 54, 293
Emeğin İleri Yürüyüşü, 82
Emek Soğurucu Hizmetler, 246, 251
Finansal kriz, 32, 105, 314, 329
François Hollande, 278, 312
Fransa, 312
Fransız sosyalistleri, 64
Friedrich Hayek, 120
gayri millileştirme, 139
gelir eşitsizliği, 72, 254, 257, 259, 260, 262, 263, 265, 266, 269, 277, 329
Gini katsayısı, 242, 243, 266, 275, 277, 325
Hollanda, 25, 37, 182, 244, 303, 312, 313
İkinci Dünya Savaşı, 45, 51, 58, 74, 124, 127, 178, 182, 197, 213, 216, 256, 289, 306, 319
ilerici siyaset, 18, 19, 83, 137, 190, 286, 356, 364
ilerici siyasetin geleceği, 57
İlericiler, 17, 65, 220, 225, 227, 228, 282
İngiltere, 10, 14, 28, 34, 40, 41, 43, 47, 58, 59, 63, 66, 76, 134, 167, 169, 180, 182, 196, 197, 203, 204, 205, 206, 209, 213, 234, 237, 238, 241, 244, 251, 267, 273, 278, 279, 303, 312, 323, 327, 342
İngiltere'nin Üçüncü Yol'u, 63
İrlanda, 34, 169, 182, 313
İskandinav ekonomileri, 305
İskandinav ülkeleri, 50, 91, 237, 240, 241, 262, 289, 296, 305, 313, 341
İspanya, 34, 60, 64, 182, 234, 283, 313, 317, 345
istihdam koruması, 292, 306
İstikrar ve Büyüme Paktı, 312
İşgal Et Hareketi, 277, 278, 326, 347
İşgücü piyasası, 131, 201, 236, 246, 290, 291, 292, 296, 297, 298, 299, 306, 307, 308, 309, 310, 313, 318, 330, 333, 342
İtalya, 124, 167, 182, 213, 236, 305, 317
İzlanda, 50, 169, 182, 313
J.S. Mill, 120
Japonya, 183, 188, 314, 319
John Sprague, 191
Joseph Stiglitz, 44, 254, 255, 256, 257, 258, 261, 323, 324, 371
kapitalizm, 31, 81, 119, 120, 121, 123, 125, 126, 128, 129,

- 130, 132, 133, 137, 231, 355,
357, 358, 360
- Karl Polanyi, 67, 83, 84
- Keynesçi teşvik, 32
- Keynesçilik, 29, 40, 124, 306
- komüniteryanizm, 133, 136,
137, 148, 160
- Korumacılık, 339
- Kozmopolitanizm, 6, 13, 139,
141, 148, 153
- Lehman Brothers, 24, 31, 306
- liberal kapitalizmi, 64
- Lizbon Antlaşması, 315
- Lizbon Stratejisi, 110
- mali konsolidasyon, 312
- Meade, James, 330
- merkez sol, 13, 21, 25, 28, 31,
37, 40, 42, 43, 82, 85, 86, 87,
88, 90, 167, 169, 170, 171,
177, 178, 180, 186, 188, 191,
192, 273, 274, 288, 323, 329,
330, 332, 352, 364
- modernleşme, 59, 174, 178,
340
- Müslüman göçmenler, 134,
176
- neoliberalizm, 77, 84, 91, 92,
271, 274, 277, 282, 284, 335,
340, 352, 357
- OECD ülkeleri, 76, 142, 176,
272, 289, 292
- orta sınıf, 22, 23, 147, 162, 195,
196, 199, 200, 203, 210, 267,
274, 277, 346, 347
- önbölüşüm, 6, 29, 35, 47, 195,
205, 206, 207, 241, 244, 284
- Parasal bütünleşme, 315
- Pareto verimliliği, 313, 316,
319
- Peter Hall, 36
- Phillips Eğrisi kuramı, 40
- Piyasa mükâfatları, 330
- Piyasa toplumu, 63
- Ponzi kandırmacası, 67
- Portekiz, 64, 182, 313
- post hoc eşitsizlikler, 47
- Raghuram Rajan, 304
- Rasyonel tercih kuramları, 191
- refah devleti, 22, 24, 26, 36, 47,
50, 51, 52, 54, 205, 208, 236,
237, 288, 291, 293, 300, 301,
307, 316, 319, 325, 342, 353,
355, 359
- sauve-qui-peut, 36, 39, 67
- Savunmacılık, 339
- sosyal demokrat partiler, 31,
37, 63, 79, 146, 161, 167, 288,
291, 359
- sosyal demokrat partileri, 67,
76, 148, 161, 162, 167, 172,
188, 192, 341
- sosyal hareketlilik, 12, 25, 73,
198
- sosyal istikrar, 18, 119, 120,
121, 126, 128, 130, 132, 137
- sosyal modernizasyon, 170
- sosyal yatırım, 12, 35, 42, 63,
286, 293, 295, 296, 297, 299,
300, 309, 310, 311, 316, 317,
318, 319, 339, 341
- tasarruf tedbirleri, 95, 326, 360
- Tobin vergisi, 115

Tony Blair, 14, 63, 204, 274
toplumsal adalet ve ekolojik
sürdürülebilirliği, 54
transfer birliği, 111
Uluslararası Para Fonu, 34,
108, 304, 338
Ülke borcu krizi, 105
Verimli sosyal siyasa, 306
yapısal reformlar, 43, 110, 314

Yeni Düzen-Büyük Toplum,
219
yeniden bölüşüm, 39, 47, 68,
73, 76, 90, 129, 205, 206, 210,
212, 233, 239, 241, 243, 244,
246, 249, 251, 267, 289, 291,
323, 326, 329, 355
Yunanistan, 24, 86, 169, 182,
283, 303, 305, 312, 313, 317,
344